

TELENOR d.o.o.
REFERENTNA INTERKONEKCIJNA PONUDA

Sadržaj

1	OPŠTE ODREDBE	3
1.1	PREDMET PONUDE	3
1.2	NAČIN USKLAĐIVANJA INTERKONEKCIONIH UGOVORA SA RIP-OM.....	3
1.3	PRIMJENA I VAŽENJE RIP-A.....	3
1.4	ZAHTEJ ZA POSTUPAK PREGOVARANJA.....	4
1.5	POJMOVI I SKRAĆENICE	5
1.5.1	<i>Pojmovi i značenje</i>	5
1.5.2	<i>Skraćenice</i>	6
2	OPIS USLUGA	7
3	TEHNIČKA REALIZACIJA INTERKONEKCIJE	8
3.1	PRISTUPNE (INTERKONEKCIJNE) TAČKE	8
3.1.1	<i>Pristupne tačke za govorni saobraćaj</i>	8
3.1.2	<i>Pristupne tačke za signalizacioni saobraćaj</i>	8
3.1.3	<i>Adrese i lokacija interkonekcionih tačaka</i>	8
3.2	INTERKONEKCIJNI LINKOVI I ARHITEKTURA MEĐUPOVEZIVANJA	9
3.3	SIGNALIZACIJA.....	9
3.3.1	<i>Tehnička specifikacija za MTP protokol signalizacije No7</i>	10
3.3.2	<i>Tehnička specifikacija za ISUP V2 protokol signalizacije No7</i>	10
3.3.3	<i>Tehnička specifikacija za SCCP protokol signalizacije No7</i>	10
3.4	SINHRONIZACIJA	10
3.5	SPECIFIKACIJA PROTOKOLA ZA INTERKONEKCIJU.....	10
3.6	OPIS TEHNIČKE REALIZACIJE MEĐUPOVEZIVANJA.....	10
3.6.1	<i>Interface-i</i>	10
3.6.2	<i>Električne karakteristike interface-a</i>	10
3.6.2.1	E1 interface	10
3.6.2.2	STM1 interface	11
3.7	TESTIRANJE USLUGA MEĐUPOVEZIVANJA	11
3.7.1	<i>Testovi interoperabilnosti</i>	11
3.8	MODIFIKACIJA HARDWARE-A I PROGRAMSKIH SISTEMA (SOFTWARE-A).....	13
3.9	USLOVI PRISTUPA ZA OSOBLJE OPERATORA	13
4	PLANIRANJE I NARUČIVANJE USLUGA INTERKONEKCIJE	14
4.1	GOVORNI SAOBRAĆAJ	14
4.2	SIGNALIZACIONI SAOBRAĆAJ.....	14
4.3	PRIVREMENA OBUSTAVA PRUŽANJA USLUGE.....	14
5	KVALITET USLUGA	16
5.1	SMETNJE.....	16
5.2	PARAMETRI KVALITETA USLUGE	16
5.3	PREDLOG UGOVORA O NIVOU RELEVANTNE USLUGE.....	17
6	CIJENE USLUGA INTERKONEKCIJE	20
6.1	USLUGA TERMINACIJE POZIVA	20
6.2	OSTALE INTERKONEKCIJNE USLUGE.....	20
7	OBRAČUN PLAĆANJA, NAPLATA I INSTRUMENTI OSIGURANJA PLAĆANJA	21
7.1	OBRAČUN	21
7.2	NAPLATA	21
7.2.1	<i>Sadržaj računa za usluge međupovezivanja</i>	21
7.2.2	<i>Sadržaj računa za druge usluge</i>	22
7.2.3	<i>Izdavanje računa</i>	22

7.2.4	<i>Dospijeće računa</i>	22
7.2.5	<i>Dostava računa za usluge međupovezivanja</i>	22
7.3	INSTRUMENTI OSIGURANJA PLAĆANJA	22
8	UPRAVLJANJE, RAD I ODRŽAVANJE USLUGE	24
8.1	USLOVI PRISTUPA SISTEMIMA OPERATIVNE PODRŠKE, INFORMACIONIM SISTEMIMA I BAZAMA PODATAKA OPERATORA ZA MEĐUPOVEZIVANJE	24
8.2	PROCEDURA U SLUČAJU TEHNIČKIH GREŠAKA	25
8.2.1	<i>Prijava smetnji</i>	25
8.2.2	<i>Načela eskalacije</i>	26
8.2.3	<i>Utvrdjivanje prioriteta i složenosti tehničkih upita</i>	26
8.2.4	<i>Grupa za eskalaciju</i>	27
8.2.5	<i>Stepen ozbiljnosti i matrica eskaliranja</i>	27
9	ODGOVORNOST I NAKNADA ŠTETE	28
9.1	OPŠTI DIO	28
9.2	ODGOVORNOST	28
9.3	ODGOVORNOST PREMA TREĆIM LICIMA.....	28
9.4	VIŠA SILA	28
10	POVJERLJIVOST INFORMACIJA I POSLOVNA TAJNA	30
10.1	POVJERLJIVE INFORMACIJE I POSLOVNA TAJNA	30
10.2	INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO	30
11	RJEŠAVANJE SPOROVA	32
11.1	OPŠTI DIO	32
11.2	SPORAZUMNO RJEŠAVANJE SPOROVA	32
11.3	RJEŠAVANJE SPOROVA NAKON NEUSPJELOG POKUŠAJA SPORAZUMA.....	32

1 Opšte odredbe

1.1 Predmet ponude

Referentna interkonekciona ponuda međupovezivanja fiksne komunikacione mreže Telenora i pristupnog operatora (u daljem u tekstu: RIP), izrađena je od strane Telenor d.o.o. Crna Gora (u daljem u tekstu: Telenor) u skladu sa odredbama važećeg Zakona o elektronskim komunikacijama (Službeni list br. 040/13, 056/13 i 002/17), Pravilnika o operatorskom pristupu i interkonekciji (Službeni list br. 024/14) i Rješenjem Savjeta Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost br. 0302-2985/1 od 03.04.2018 godine.

Ova Referentna interkonekciona ponuda utvrđuje uslove, cijene, način, postupke i rokove pod kojima Telenor pruža usluge međupovezivanja operatorima u Crnoj Gori.

Usluga međupovezivanja koja je predmet Referentne interkonekcione ponude odnosi se na uslugu završavanja (terminacije) poziva u javnu elektronsku komunikacionu mrežu koja se pruža na fiksnoj lokaciji operatora Telenor, bez obzira odakle je poziv započeo.

Telenor će operatorima korisnicima ove ponude na njihov zahtjev omogućiti korišćenje usluge terminacije saobraćaja koji je započeo u mrežama u inostranstvu, a upućen je ka fiksnoj mreži Telenora. Cijene i uslovi korišćenja ove usluge predmet su pregovora Telenora i Operatora. Telenor se putem ove ponude obavezuje da ovu uslugu korisnicima ponude neće nuditi pod uslovima koji su nepovoljniji od onih koje u datom trenutku ima ugovorene sa svojim inostranim partnerima. Uslovi za terminaciju poziva koji su započeti u mrežama u inostranstvu Telenor neće nuditi pod povoljnijim uslovima od uslova za terminaciju poziva koji su započeti u mrežama u Crnoj Gori.

Standardna ponuda je osnova na kojoj će se sklopiti odgovarajući interkonekcioni ugovor između Telenora i pristupnog operatora. Odredbe Ugovora o interkonekciji ne mogu biti nepovoljnije od odredaba Referentne interkonekcione ponude.

Usluga međupovezivanja će biti ostvarena potpisivanjem ugovora o interkonekciji i protokola o uspješno obavljenom testiranju kako je utvrđeno u daljim odredbama ove Referentne interkonekcione ponude.

1.2 Način usklađivanja interkonekcionih ugovora sa RIP-om

Ugovorne strane su obavezne da svoje Ugovore o interkonekciji/pristupu usklade sa odredbama ove RIP-e, u roku od 10 dana od dana početka primjene ove ponude.

Ugovorne strane su takođe obavezne da, ukoliko dođe do izmjena ove RIP-e nakon njenog stupanja na snagu, bez obzira da li su izmjene inicirane od strane Agencije ili Telenora, usaglase Ugovore o interkonekciji sa eventualnim izmjenama u roku navedenom u prethodnom stavu.

1.3 Primjena i važenje RIP-a

Važeća Referentna interkonekciona ponuda objavljuje se na internet stranici Telenora (www.telenor.me).

RIP stupa na snagu danom objavljivanja na internet stranici Telenora.

Ukoliko se nakon početka primjene, utvrdi da Ponuda nije u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama ili uslovima na tržištu, Agencija može, nakon sprovedene javne rasprave, donijeti Rješenje kojim se nalažu izmjene RIP-e u roku do 30 dana.

Telenor može i sam inicirati izmjenju Ponude u skladu sa dinamikom tehnološkog razvoja telekomunikacionih usluga, koje neposredno imaju uticaj na komercijalne i tehničke

uslove Telenorove ponude. Ukoliko navedene izmjene dovode do nastanka dodatnih troškova za Operatora, te troškove snosi sam Operator.

1.4 Zahtjev za postupak pregovaranja

Zahtjev za pristup ili interkonekciju može uputiti telekomunikacioni operator koji je registrovan za obavljanje telekomunikacionih djelatnosti od strane Agencije.

Zahtjev za interkonekciju se podnosi Telenoru u pisanoj formi.

Zahtjev za interkonekciju obavezno mora da sadrži:

1. Podatke o Operatoru podnosiocu zahtjeva;
2. Osnovne podatke o telekomunikacionoj mreži operatora;
3. Lokacije pristupnih/interkonekcionih tačaka;
4. Plan potrebnih kapaciteta;
5. Podatke o lokacijama uređaja i opreme podnosioca zahtjeva koji će se koristiti za interkonekciju;
6. Tehničke karakteristike opreme i uređaja koji će se koristiti za interkonekciju i potvrda usaglašenosti sa odgovarajućim tehničkim standardima;
7. Plan saobraćaja za naredni period od najmanje 6 mjeseci;
8. Podatke o kontakt osobi (ime prezime, tel, e-mail).

Zahtjev se dostavlja lično na arhivi Telenora ili preko pošte na sljedeću adresu:

Telenor d.o.o.
Rimski trg 4
81000 Podgorica, Crna Gora
sa naznakom za: **Sektor za veleprodajne poslove, Direkcija korporativnih poslova**

Zahtjev za interkonekciju može se odbiti samo iz tehničkih razloga, koji se moraju obrazložiti i dostaviti u pisanoj formi podnosiocu zahtjeva u roku od 15 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva.

Telenor je obavezan da na uredan zahtjev operatora odgovori u roku od 15 dana od dana njegovog prijema.

Neuredan zahtjev Telenor će vratiti podnosiocu zahtjeva na dopunu, u roku od 15 dana od dana prijema neurednog zahtjeva, uz navođenje razloga za vraćanje. Ukoliko podnosilac zahtjeva ne dopuni svoj zahtjev ili ne dostavi dopunjeni zahtjev u roku od 7 dana od dana prijema obavještenja smatraće se da je odustao od zahtjeva.

Operatori su dužni da ugovor o interkonekciji/pristupu zaključe u roku od 45 dana od dana prijema urednog zahtjeva.

Potpisani ugovor, dostavlja se Agenciji u roku od 10 dana od dana potpisivanja od strane ovlašćenih predstavnika ugovarača.

Ukoliko ne dođe do zaključenja ugovora, svaka zainteresovana strana ima pravo da se obrati Agenciji koja rješava nastali spor u skladu sa članom 12 Pravilnika o operatorskom pristupu i interkonekciji.

Pojmovi i skraćenice

1.4.1 Pojmovi i značenje

Sljedeće definicije se primjenjuju ukoliko ništa suprotno njima nije definisano:

Ugovorne strane	označava Telenor i OPERATORA
Ugovor o interkonekciji	Ugovor zaključen između Telenora i operatora, na osnovu RIP-a, a koji sadrži tehničke, finansijske i druge uslove pružanja usluga interkonekcije između ugovarača, sa pripadajućim aneksima koji su svojim potpisima odobrile Ugovorne strane i koji se mogu izmijeniti i/ili dopuniti.
A broj (korisnik)	strana koja započinje poziv, koja se identifikuje brojem korisnika kod jedne od Ugovornih strana
B broj (korisnik)	strana koja prima poziv i koja se identifikuje brojem korisnika kod jedne od Ugovornih strana.
Terminacija poziva	Uspostavljanje veze ka B korisniku
CLI	identifikacija linije koja poziva (pozivne linije) – prenos informacija koje se odnose na broj A-korisnika
CLIR	ograničenje identifikacije linije koja poziva (pozivne linije), koje se koristi da ukaže da informacije koje se prenose u vezi sa A-brojem ni u kom slučaju ne smiju da se prenesu B-korisniku.
OPERATOROVA mreža	osim ako je drugačije ugovoreno, OPERATOROVA mobilna mreža iili OPERATOROVA fiksna mreža.
OPERATOROV opseg brojeva	Opseg brojeva koje nadležni organ dodijeli OPERATORU
Kapacitet za interkonekciju	kapacitet prenosnih linija i sistema koji treba da se obezbijedi kod Ugovornih strana za svrhe interkonekcije
Interkonekcionni linkovi	Prenosne linije i druga telekomunikaciona oprema koja je neophodna za uspostavljanje veze između tačke interkonekcije na mreži jedne Ugovorne strane i tačke interkonekcije na mreži druge Ugovorne strane.
Polazna strana	ona strana od koje saobraćaj o kome je riječ polazi
Tačka interkonekcije	Fizički interfejs (najčešće digitalni distributivni razdjelnik) na kojem je interkonekcionni link povezan sa mrežom Operatora (Telenora) i koji predstavlja granicu odgovornosti i vlasništva nad opremom između Operatora i Telenora
TELENOROVA mreža	osim ako je drugačije ugovoreno, Telenor mobilna i fiksna mreža
TELENOROV opseg brojeva	Opseg brojeva koje nadležni organ dodijeli ili rezerviše za TELENOR
Strana terminacije	strana u kojoj se mrežni saobraćaj o kome je riječ terminira.

Skraćenice

ASR	Answer-Seizure Ratio
CLI	Calling Line Identification
CDR	Call Data Record
DDF	Digital Distributed Frame
ETS	ETSI Technical Standard
ETSI	European Telecommunications Standard Institute
GMSC	Gateway Mobile Switching Center
GMSS	Gateway Mobile Switching Server
GSM	Global System for Mobile communications
ISDN	Integrated Services Digital Network
ISUP	ISDN User Part
ITU	International Telecommunications Union
ITU-T	International Telecommunications Union, Telecommunications
MGW	Media Gateway
MTP	Message Transfer Part
ODF	Optical Distribution Frame
OMC	Operation & Maintenance Center
PLMN	Public Land Mobile Network
RIP	Referentna interkonekciona ponuda
SCCP	Signaling Connection Control Part
PDV	Porez na dodatu vrijednost
STP	Signaling Transfer Point
STM	Synchronous Transport Module

2 Opis usluga

Usluga međupovezivanja koja je predmet RIP-a odnosi se na Uslugu terminacije poziva u Telenor mrežu na nacionalnom relevantnom geografskom tržištu.

3 Tehnička realizacija interkonekcije

Tehnička realizacija međusobnog povezivanja sa Telenorovom mobilnom javnom telekomunikacionom mrežom opisuje sve tehničke predušlove koje Operator mora prethodno da obezbijedi prije naručivanja usluga opisanih u poglavlju 2 RIP-a.

3.1 Pristupne (interkonekzione) tačke

Pristupne tačka interkonekcije su fizičke tačke u kojoj su Telenor mreža i mreža Operatora međusobno povezane. Tačka interkonekcije je granica između domena odgovornosti Telenora i Operatora.

Međusobno povezivanje sa strane Telenorove mreže moguće je samo na pristupnim tačkama koje Telenor definiše ovom ponudom. Pristupne tačke su definisane u skladu sa specifičnostima topologije Telenor mreže i u potpunosti su pod nadzorom Telenora.

Sa druge strane i Operator mora definisati svoje pristupne tačke koje su pod njegovom potpunom fizičkom i logičkom kontrolom.

3.1.1 Pristupne tačke za govorni saobraćaj

Pristupna tačka za uslugu govornog saobraćaja su tačke u kojoj su Telenor mreža i mreža Operatora međusobno povezane u cilju ostvarivanja usluge govornog saobraćaja.

Za razmjenu govornog saobraćaja, međupovezivanje je obavezno ostvariti korištenjem sljedeće pristupne tačke Telenora za govorni saobraćaj:

Telenor d.o.o.
Rimski trg 4
81000 Podgorica

Sa svoje strane Operator je obavezan obezbijediti pristupne tačke sa njegove strane. Strane će zajednički proučiti pristupne tačke Operatora, radi identifikacije tehničke izvodljivosti kao i ekonomske isplativosti ostvarivanja zahtijevanog međupovezivanja.

3.1.2 Pristupne tačke za signalizacioni saobraćaj

Pristupna tačka za signalizacioni saobraćaj su tačke u kojoj su Telenor mreža i mreža Operatora međusobno povezane u cilju ostvarivanja signalizacionog saobraćaja.

Za razmjenu signalizacionog saobraćaja (SCCP), međupovezivanje je obavezno ostvariti korištenjem pristupne tačke (STP) Telenora za signalizacioni saobraćaj.

Sa svoje strane Operator je obavezan obezbijediti pristupne tačke sa njegove strane. Strane će zajednički proučiti pristupne tačke Operatora, radi identifikacije tehničke izvodljivosti kao i ekonomske isplativosti ostvarivanja zahtijevanog međupovezivanja.

3.1.3 Adrese i lokacija interkonekcionih tačaka

Telenor nudi Operatoru pristup na svoju mrežu, na lokaciji Bulevar Džordža Vašingtona br. 83 u Podgorici, na kojoj raspolaže sa komutacionom i transmisionom opremom.

Pregled komutatora u Telenor mreži – fizičke tačke pristupa:

Komutator:	SPC decimal/heks.:	Adresa nacionalna:	Adresa medjunarodna
MGW1	DEC	2-12690	0-4423

Osim gore navedene pristupne tačke koja se može koristiti za definisanje pristupnog signalnog linka Telenora, saglasno novijoj R4 generaciji arhitekture telekomunikacionih mreža, raspolaže i sa logičkom tačkom komutacije:

Kontrolor komutatora:	SPC decimal/heks.:	Adresa nacionalna:	Adresa medjunarodna:
MSC-S	DEC	2-12770	0-12146

3.2 Interkonekcionni linkovi i arhitektura međupovezivanja

Usluga međupovezivanja između Telenora i Operatora se realizuje putem veze između pristupne tačke Telenora i pristupne tačke Operatora.

Pristupne tačke između mreža su povezane putem voda za međupovezivanje.

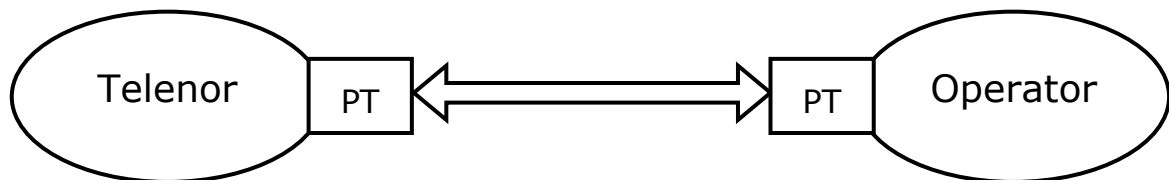
Svi uspostavljeni vodovi između Telenor mreže i mreže Operatora čine mrežu vodova međupovezivanja koja može biti signalizaciona ili govorna, a koja će se definisati u Ugovoru. Uspostavljanje mreže vodova međupovezivanja je preduslov za početak pružanja usluge međupovezivanja.

Mreža vodova za međupovezivanje se sastoji od određenog broja vodova koji svaki ima kapacitet od 2 Mbit/s.

Tačka razgraničenja je smještena na vodu za međupovezivanje. Tačka razgraničenja može se mijenjati u zavisnosti od korištenog interface-a za međupovezivanje.

U slučaju korištenja E1 (2Mbit/s) interface-a, tačka razgraničenja je smještena na DDF konektorima gdje završavaju prenosni sistemi.

Pristupne tačke Telenora i pristupne tačke Operatora povezane su putem Voda. Vod se obično sastoji od jednog ili više E1 vodova.

Slika 1. Šema međupovezivanja

U slučaju zahtjeva za drugačijim interface-om, Telenor može osigurati STM1 (155Mbit/s) interface. Tačka razgraničenja je u navedenom slučaju smještena na optičkim FC/PC konektorima na ODF-u.

Svaki E1 interface od Telenor GMSC-a je povezan na DDF konektor, koji je dio interne mreže i u vlasništvu je Telenora.

Tačka razgraničenja je definisana kao granica između domena odgovornosti Telenora i Operatora.

Telenorova odgovornost završava sa muškim konektorom DDF-a koji povezuje kraj prenosnog voda sa opremom prenosnog sistema u vlasništvu davatelja usluge zakupa vodova ili Operatora.

U slučaju da Operator koristi vlastite prenosne sisteme, odgovornost Telenora završava s optičkim FC/PC konektorima na ODF-u.

3.3 Signalizacija

U svrhu ostvarivanja međupovezivanja, Telenor će Operatoru za međupovezivanje na pristupnim tačkama u Telenor mreži osigurati odgovarajući interface međupovezivanja sa implementiranim sistemom signalizacije No7 (SS7).

U ovoj tački je naveden popis referentnih normi za ITU-T signalizaciju No7 (SS7). Za referentne norme koje su danas na snazi relevantne su samo one revizije i dodaci koji su službeno objavljeni i uključeni kao dodaci ili revizije. Za nedatirane referentne norme uzima se u obzir zadnja važeća verzija.

Maksimalno opterećenje signalizacijskog voda (definicija iz ETSI ETS 300 008, 6.1.1) po jednom smjeru ne smije preći 0.2 Erlang-a tokom sata najvećeg saobraćaja.

3.3.1 Tehnička specifikacija za MTP protokol signalizacije No7

ITU-T Preporuke serije Q – Q.701, Q.702, Q.703, Q.704, Q.705, Q.706, Q.707

ITU-T Preporuke serije G – G.703, G.704, G.706, G.783, G.823, G.957

ITU-T Preporuke serije I – I.320

ETSI dokument – ETSI ETS 300 166

3.3.2 Tehnička specifikacija za ISUP V2 protokol signalizacije No7

ITU-T Preporuke serije Q – Q.761, Q.762, Q.763, Q.764, Q.765, Q.766, Q.767

Q.850, Q.730, Q.731, Q.732, Q.733, Q.734, Q.735, Q.736, Q.737

ETSI dokumenti – ETSI GSM 09.12, ETSI ETS 300 356

3.3.3 Tehnička specifikacija za SCCP protokol signalizacije No7

ITU-T Preporuke serije Q – Q.711, Q.712, Q.713, Q. 714 i Q.716.

Međupovezivanje Mreža mora se izvršiti korištenjem signalizacione mreže sa mrežnim indikatorom podešenom na nat1 (NI=NAT1).

Unutar Mreže Operatora za međupovezivanje koristite se drugi mrežni indikator radi uspostave mrežnog odjeljivanja signalizacijskog nivoa.

3.4 Sinhronizacija

Telenor mreža je sinhronizovana u skladu sa odgovarajućim ITU-T Preporukama (G.811, G.812).

Kako bi se osigurao prihvatljiv kvalitet voda za međupovezivanje, javna komunikacijska mreža Operatora takođe mora biti sinhronizovana u skladu sa navedenim ITU-T Preporukama.

3.5 Specifikacija protokola za interkonekciju

Telenor će obezbijediti međusobno povezivanje sa javnom telekomunikacionom mrežom Operatora korisćnjrm sledećih protokola za međusobno povezivanje:

- Message Transfer Part Level 2 (MTP L2)
- Message Transfer Part Level 3 (MTP L3)
- ISDN User Part, Basic Call (ISUP)
- ISDN User Part, Supplementary Services (ISUP)

3.6 Opis tehničke realizacije međupovezivanja

3.6.1 Interfecei

Za međupovezivanje sa Telenor mrežom raspoloživi su E1 i STM1 interfecei.

3.6.2 Električne karakteristike interface-a

Električne karakteristike interface-a moraju biti u skladu sa ITU-T Preporukom G.703. Za vezu opreme prenosnog sistema i DDF konektora mora biti korišćen koaksijalni kabl sa impedansom od 75Ohm. Zaštitni sloj na koaksijalnom kablu mora biti uzemljen putem DDF konektora.

3.6.2.1 E1 interface

Maksimalno slabljenje između prenosne opreme Operatora za međupovezivanje i prenosne opreme Telenora ne smije prelaziti 12dB, mjereno na frekvenciji od 17184kHz. Maksimalan peak-to-peak jitter na izlaznom otvoru mora biti u skladu sa ITU-T preporukom G.823.

3.6.2.2 STM1 interface

Maksimalno slabljenje između prenosne opreme Operatora za međupovezivanje i prenosne opreme Telenora ne smije prelaziti 12.7dB, mjereno na frekvenciji od 78MHz. Maksimalan peak-to-peak jitter na izlaznom otvoru mora biti u skladu sa ITU-T preporukom G.825;

Za S-1.1 ili L-1.1 STM1 interface, optički signal međupovezivanja mora ispuniti zahtijevanu masku u skladu sa ITU-T Preporukom G.957. Minimalni optički povratni gubici kabla S, uključujući bilo koji konektor, moraju biti u skladu sa ITU-T preporukom G.957. Maksimalan izlazni jitter mora biti u skladu sa ITU-T preporukom G.813.

3.7 Testiranje usluga međupovezivanja

Inicijalno međupovezivanje obuhvaća radnje koje će biti preduzete prije početka usmjeravanja telekomunikacionog saobraćaja iz mreže Operatora putem pojedinog voda kao preduslov za omogućavanje nesmetanog protoka telekomunikacionog saobraćaja i korištenje usluge na osnovu ostvarenog međupovezivanja.

Tokom inicijalnog međupovezivanja, procedure testova interoperabilnosti će biti provedene za svu tehničku opremu koju je Operator instalirao za korištenje na pristupnoj tački.

Testove interoperabilnosti potrebno je uraditi i u slučaju naknadnog uvođenja novih usluga i prije njihovog komercijalnog puštanja u rad, a koje imaju uticaj na telekomunikacioni saobraćaj ili međuoperatorski obračun između Telenora i Operatora.

Svrha testiranja je potvrditi da je tehnička oprema Operatora povezana preko voda u skladu sa dogovorenim specifikacijama međunarodno priznatih standarda, pomoću procedure testova interoperabilnosti. Telenor i Operator će u jednakoj mjeri biti uključeni u implementaciju procedure testiranja.

3.7.1 Testovi interoperabilnosti

Telenor i Operator će zajednički pregledati opremu za međupovezivanje radi usklađivanja s međunarodnim preporukama i normama ITU-a i ETSI-a. Trenutni popisi testova za usklađenje/potvrđivanje i testiranje kompatibilnosti koje je definisao ITU će sačinjavati osnovu za sve testove interoperabilnosti:

Sprovođenje testova je potrebno dogovoriti unaprijed. U slučaju istovremenog primanja više zahtjeva za testiranje od Operatora, Telenor određuje redosled testiranja s mogućim terminima početka testiranja, o čemu će obavijestiti Operatore.

Za potrebe testova Operator je obavezan unaprijed dostaviti Telenoru sljedeće podatke:

- 1) kontakt osoba odgovorna za testiranje;
- 2) oznaka digitalnog primarnog sistema i oznake govornih kanala testne relacije;
- 3) signalizaciona relacija;
- 4) adrese komutacija - DPC (digital point code), verzija ISUP-a;
- 5) tablice usmjeravanja PSTN i SS7 saobraćaja;
- 6) MTP informacije;
- 7) popis govornih poruka koje se ne naplaćuju Korisnicima;
- 8) informacije koje se odnose na Vod za međupovezivanje.

Telenor će nakon usuglašavanja svih parametara potrebnih za sprovođenje testova, te nakon identifikacije mogućih ograničenja prilikom sprovođenja testova, potvrditi Operatoru ulazne testne parametre, uključujući i dimenzionisanje perioda verifikacije u kojem će se utvrditi ispravnost i postavka svih dogovorenih parametara koji su potrebni za normalno funkcionisanje relacije voda za međupovezivanje.

Kategorije testova koje je potrebno izvršiti su sljedeće:

- 1) testiranje 2Mbit/s grupa – prilikom uspostave digitalne primarne grupe potrebno je izvršiti testiranje kvaliteta prenosnog sistema tokom 24 sata, a prije samog prespajanja na komutacije obje strane, u skladu sa preporukom ITU-T G.821;
- 2) testiranje MTP2 i MTP3 – NNI SS7 testovi kompatibilnosti mreže (SS7 interoperabilni testovi, usmjeravanje, upravljanje sistemom), u skladu sa preporukama ITU-T Q.781 i Q.782;
- 3) testiranje ISUP – UNI-UNI testovi mrežnih interface-a u obje mreže, u skladu sa preporukama ITU-T Q.784 i Q.785;
- 4) end-to-end testiranje (ISDN) – UNI-UNI testovi različitih parametara kvaliteta;
- 5) testiranje obračunskih i saobraćajnih zapisa;
- 6) testiranje usmjeravanja – provjera ispravnosti implementacije tablica usmjeravanja za određene blokove brojeva.

Telenor može u skladu sa svojom procjenom redukovati spisak neophodnih testova.

Strane će zajednički pregledati opremu za međupovezivanje radi usklađivanja s međunarodnim preporukama i normama. Trenutni popis testova za usklađenje/potvrđivanje i testiranje kompatibilnosti sadrži sljedeće norme:

- 1) Message Transfer Part Level 2 (MTP L2): ITU-T Preporuka Q.781,
- 2) Message Transfer Part Level 3 (MTP L3): ITU-T Preporuka Q.782,
- 3) ISDN User Part, Basic Call (ISUP): ITU-T Preporuka Q.784.1,
- 4) ISDN User Part, Supplementary Services (ISUP): ITU-T Preporuka Q.788.

Telenor može u skladu sa svojom procjenom redukovati spisak neophodnih testova.

Telenor i Operator će izvršiti testove registrovanja i obračuna saobraćaja te razmijeniti podatke o ostvarenom saobraćaju. Detaljan opis procedure pripreme testova, izvještaj o usklađenosti testa, sistemski podaci potrebni za izvršavanje testova, kriterijumi izbora, plan implementacije testa, procedura izvještavanja o kvarovima će biti definisane i opisane u Ugovoru.

Svrha razmjena podataka o ostvarenom saobraćaju je uočavanje eventualnih neusklađenosti u obračunskim zapisima. Zapisi o ostvarenom saobraćaju koji se koriste za obračun moraju biti vidljivi i dostupni sistemima za mjerenje i kontrolu međuoperatorskog saobraćaja na obje strane. Obračunski testovi moraju obuhvatiti sve vrste saobraćaja koji je važan za međuoperatorski obračun.

Telenor po završetku testova dostavlja rezultate testova Operatoru. Kao rezultat uspješnosti sprovedenih testova, strane će potpisati protokol o sprovedenim testovima, koje će sadržavati popis, uspješnost i obostranu verifikaciju sprovedenih testova.

Ako se opseg međupovezivanja dogovoren između strana treba proširiti uključivanjem novih funkcionalnosti i/ili usluga koje su važne za signalizaciju na pristupnoj tački za signalizacioni saobraćaj, tada će testovi interoperabilnosti biti sprovedeni samo za novu funkcionalnost/uslugu.

Testovi će se sprovoditi isključivo tokom radnog vremena (8-16 sati) i tokom radnih dana (ponedjeljak-petak).

Testovi obuhvaćeni ovim člankom sprovodiće se po redosledu kako su navedeni u popisu testova.

Sprovođenje sljedećeg testa po redosledu iz popisa testova moguće je pristupiti tek po uspješno sprovedenom testu koji mu prethodi po redosledu iz popisa testova.

U slučaju da se zbog tehničkih poteškoća na strani Operatora testiranje mora prekinuti ili privremeno odložiti na više od 5 dana, Telenor ima pravo započeti testiranje s drugim operatorom, pri čemu će Operator moći nastaviti s testiranjem po završetku testiranja s drugim operatorom.

3.8 Modifikacija hardware-a i programskih sistema (software-a)

Testovi interoperabilnosti će se sprovoditi u slučaju značajnih modifikacija hardware-a opreme Pristupnih tački vezanih uz interface-e.

Posebno uvođenje novih sistema koji još nisu testirani prilikom inicijalnog međupovezivanja javnih komunikacijskih mreža (različiti proizvođači, vrste sistema, verzija sistema) zahtijeva potpunu implementaciju niže opisanih procedura.

Naknadni testovi interoperabilnosti će se sprovoditi i u slučaju značajnih modifikacija programskih sistema (software-a) na opremi pristupnih tački koje će uticati na proces poziva, kontrolu dodatnih usluga ili bilježenje podataka o naplati, pod uslovom da se modifikacije odnose na interfejs.

Testovi interoperabilnosti trebaju omogućiti provjeru pojave mogućih oštećenja i održavanje funkcionalnosti interface-a.

3.9 Uslovi pristupa za osoblje Operatora

Smještaj prenosne opreme za ostvarivanje međupovezivanja može biti na lokaciji pristupne tačke Operatora ili na lokaciji pristupne tačke Telenora (kolokacija), zavisno od toga koja strana uspostavlja vod za međupovezivanje.

U svakom će slučaju strana na čijoj se lokaciji uspostavlja vod za međupovezivanje omogućiti drugoj strani na toj lokaciji postavljanje potrebne prenosne opreme te će joj u tu svrhu osigurati odgovarajući prostor i uslove za nesmetano postavljanje opreme prenosnog medija kao i nesmetani pristup toj opremi i prenosnom mediju u cilju redovnog održavanja, ispitivanja i otklanjanja grešaka.

4 Planiranje i naručivanje usluga interkonekcije

Svaka strana odgovorna je za planiranje vlastitog saobraćaja koji će se slati u mrežu druge strane. Planiranje saobraćaja se sprovodi za šest mjeseci unaprijed. U slučaju međupovezivanja putem voda, za dimenzionisanje i uspostavljanje odgovarajućeg voda, odgovorna je strana čiji je planirani saobraćaj za konkretni vod veći, osim ako se strane drukčije ne dogovore.

Prilikom dimenzionisanja voda mora se osigurati blokiranja od maksimalno 1% tokom sata vršnog saobraćaja. Operator može uspostaviti vod putem zakupa od registrovanog operatora.

Operator će na polugodišnjem nivou predavati Telenoru planove proširenja infrastrukture. Telenor će potvrditi planove proširenja infrastrukture najkasnije 2 nedjelje po njihovom primanju.

4.1 Govorni saobraćaj

U pisanom zahtjevu za početak pregovora o usluzi međupovezivanja Operator će Telenoru dostaviti predviđene podatke o saobraćaju za početnu fazu kao i plan razvoja za najmanje jednu godinu unaprijed. Predviđeni podaci o saobraćaju će iskazivati količinu saobraćaja (u minutima po mjesecu) i nivo saobraćaja za sat vršnog saobraćaja (Erlang, za svaki mjesec).

Podatke o saobraćaju koje Telenoru dostavlja Operator, Telenor će čuvati u tajnosti i oni će biti korišćeni samo u svrhu planiranja resursa Telenor mreže potrebnih za upravljanje saobraćajem međupovezivanja s očekivanim kvalitetom.

Uzimajući u obzir uslove tehničke realizacije usluge međupovezivanja (poglavlje 3) i podatke o predviđenom saobraćaju koje je dao Operator, obje strane trebaju dogovoriti konačne podatke o saobraćaju. Konačni podaci o saobraćaju će činiti osnovu za planiranje i tehničku realizaciju usluge međupovezivanja. Kapacitet potreban za rukovanje dogovorenim saobraćajem proizlazi iz konačnih podataka o saobraćaju. Broj potrebnih E1 vodova i tromjesečje u kojem će se sprovesti naručivanje (ili prestanak ako je primjenjivo) će biti zajednički dogovoreno.

Nakon inicijalne uspostave usluge međupovezivanja Telenor i Operator će razmjenjivati predviđene podatke o saobraćaju svakih šest mjeseci (izraženo u minutama i Erlang), za razdoblje od šest mjesecu unaprijed.

Detaljan plan usmjeravanja saobraćaja koji će pokrivati usmjeravanje saobraćaja u slučaju kvara, u slučaju preopterećenja i ostali specifični podaci o usmjeravanju saobraćaja će biti definisani i opisani u ugovoru.

4.2 Signalizacioni saobraćaj

Za planiranje signalizacionog saobraćaja primjenjuje se ista procedura kao za planiranje govornog saobraćaja opisana u prethodnom poglavlju.

Predviđeni podaci o signalizacionom saobraćaju će sadržavati opterećenost signalizacionog saobraćaja tokom sata vršnog saobraćaja (u Erlang za svaki mjesec) kao što je opisano u ETSI ETS 300 008 preporuci.

4.3 Privremena obustava pružanja usluge

Ukoliko se ne može naplatiti iz instrumenata osiguranja plaćanja, navedenih u poglavlju 7.3 RIP-a, Telenor može privremeno obustaviti pružanje usluge međupovezivanja tek ukoliko Operator ne podmiri nesporni račun za uslugu međupovezivanja u roku od 30 dana od dana primanja pisane opomene. Telenor nema pravo privremeno obustaviti

pružanje usluge međupovezivanja u slučaju da mu Operator u roku od 30 dana od primanja pisane opomene dostavi ili obnovi odgovarajući instrument osiguranja plaćanja. Nadalje, Telenor ima pravo obustaviti, u cijelosti ili djelimično, uslugu međupovezivanja zbog razloga koji se temelje na sljedećim zahtjevima:

- sigurnost rada elektronske komunikacione mreže;
- održavanje cjelovitosti elektronske komunikacione mreže koja uključuje i slučajeve iznenadnog povećanja obima saobraćaja kojeg dostavlja druga strana;
- sposobnost međusobnog funkcionisanja elektronskih komunikacionih usluga;
- zaštita podataka.

Telenor će u prethodno opisanim slučajevima obustaviti uslugu međupovezivanja, samo uz prethodnu saglasnost Agencije.

5 Kvalitet usluga

5.1 Smetnje

Smetnja je bilo koji neželjeni događaj koji ometa pružanje usluge iz ove Referentne interkonekционе ponude. Prijava smetnji se obavlja u skladu s poglavljem 8.2.1 RIP-a.

5.2 Parametri kvaliteta usluge

Osnovni parametar kvaliteta usluge međupovezivanja opisane u dijelu 2 RIP-a je mjesečna raspoloživost interkonekcionog linka:

$$\text{Mjesečna raspoloživost} = \frac{\text{Broj minuta kada je usluga bila raspoloživa}}{\text{Ukupan broj minuta u mjesecu}} \times 100\%$$

Neraspoloživost interkonekcionog linka do koje dođe usled planiranih prekida ne uključuje se pri izračunavanju raspoloživosti.

Osim ovog a u cilju praćenja kvaliteta usluge međupovezivanja opisane u dijelu 2 RIP-a Telenor će obezbijediti praćenje i ostalih parametara kvaliteta. Ostali parametri kvaliteta usluge međupovezivanja su prikazani u sledećoj tabeli:

<i>ASR parametar</i>	Obje strane će razmjenjivati podatke za ASR parametar (koji ukazuje na odgovorene pozive). Pod pojmom odgovoreni poziv smatraće se svaki poziv koji je rezultirao ANM ISUP porukom od strane pozivane strane, u skladu sa ITU-T preporukom E.600.
<i>NER parametar</i>	Obje strane će razmjenjivati podatke za NER parametar (koji ukazuje na uspješno rutirane pozive). Pod pojmom uspješno rutiran poziv smatraće se svaki poziv koji je rezultirao sa sledećim RELEASE CAUSE u REL ISUP poruci: 16-Normal call clearing, 17-User busy, 18-No user responding, 19-No answer from user (user alerted), 21-Call rejected, 27-Destination out of order, u skladu sa ITU-T preporukom E.425.
<i>CLI parametar</i>	Svaka strana je obavezna proslijediti CLI parametar drugoj strani u neizmijenjenom i izvornom obliku.
<i>MOS parametar</i>	Operator se obavezuje da osigura vrijednost MOS parametra od najmanje 4.
<i>Blokirani i neuspjeli pozivi</i>	Strane se obavezuju održavati broj neuspjelih i broj blokiranih poziva u svojim mrežama manjim ili jednakim 2% u satu vršnog saobraćaja. Prekoračenja ove vrijednosti se mogu desiti u slučajevima nepravilnog rada telekomunikacione opreme ili u slučajevima saobraćaja nastalog usled nepredviđenih situacija.
<i>Raskidanje poziva</i>	Dužina trajanja poziva na Telenorovim centralama ograničena na 60 minuta. Operator se obavezuje da će na svojoj strani instalirati opremu koja ima funkcionalnost raskidanja poziva koji traju duže od 60 minuta i da će iste raskinuti. Telenor nema obvezu plaćanja poziva Operatoru koji traju duže od 60 minuta.
<i>Raspoloživost veza</i>	Raspoloživost veza međupovezivanja utvrđuje se na osnovu ITU-T preporuke M.1016. Period posmatranja raspoloživosti je 1 kalendarska godina. Neraspoloživost veza dokazuje se putem prijave smetnji, koje se razmjenjuju na način utvrđen u paragrafu 8.2.1 RIP-a. Prosječna raspoloživost veza međupovezivanja je 99%.

<i>Mrežna propusnost</i>	Prosječna vjerovatnoća mrežne propusnosti je 98.5% u satu najvećeg saobraćaja. U prosječnu vjerovatnoću mrežne propusnosti nisu uključeni kvarovi koji su uzrokovani mjerama regulacije saobraćaja.
--------------------------	--

Tabela 1. Parametri kvaliteta usluge međupovezivanja

5.3 Predlog ugovora o nivou relevantne usluge

Ugovor o nivou relevantne usluge

Član 1. Uvod

Telenor garantuje da će pružiti usluge sa pažnjom dobrog privrednika, u skladu sa ITU-T preporukama i drugim važećim standardima koji važe u ovoj oblasti. Ovaj Ugovor o kvalitetu usluge zasnovan je na odredbama o kvalitet usluge i pripadajućim specifikacijama koje su sadržane u poglavljima 5 i 8 RIP-a.

Član 2. Kvalitet Usluge

Usluga se pruža 24 časa dnevno 365 dana u godini, sa izuzetkom planiranog održavanja, o kojem će Operator korisnik usluge blagovremeno biti obavješten.

Član 3. Raspoloživost Usluge

Garantovana mjesečna raspoloživost Usluge interkonekcionog linka je 99% i računa se po sledećoj formuli:

$$\text{Mjesečna raspoloživost} = \frac{\text{Broj minuta kada je usluga bila raspoloživa}}{\text{Ukupan broj minuta u mjesecu}} \times 100\%$$

Neraspoloživost Usluge interkonekcionog linka do koje dođe usled planiranih prekida ne uključuje se pri izračunavanju raspoloživosti usluge.

Isto tako, neraspoloživost usluge do koje dođe usled djelovanja ili propusta Operatora korisnika usluge neće stvoriti bilo kakve obaveze za Telenor.

Korisnik usluge će biti obaviješten o trajanju radova na planiranom održavanju 5 (pet) dana prije nego što počne održavanje, pri čemu će se navesti vrijeme i predviđena dužina prekida. U navedenom slučaju korisnik ima pravo da traži odlaganje planiranog prekida ukoliko nedvosmisleno dokaže da mu ovaj prekid može proizvesti nenadoknadivu štetu. Odlaganje koje korisnik traži ne može biti duže od 15 dana.

U slučaju da je mjesečna raspoloživost Usluge ispod 96,5%, Korisnik Usluge ima pravo da raskine Ugovor o pružanje Usluge bez penala, ukoliko Telenor ni u naknadnom roku od 3 dana od dana pismenog upozorenja ne omogući raspoloživost u nivou od 99%.

Član 4. Privremeni planirani prekid usluge

Privremeni planirani prekid usluge je unaprijed planirana i oročena neraspoloživost usluge usljed radova na planiranom održavanju interkonekcionog linka. Korisnik usluge će biti obaviješten o trajanju radova na planiranom održavanju 5 (pet) dana prije nego što počne održavanje, pri čemu će se navesti vrijeme i predviđena dužina prekida. U navedenom slučaju korisnik ima pravo da traži odlaganje planiranog prekida ukoliko

nedvosmisleno dokaže da mu ovaj prekid može proizvesti nenadoknadivu štetu. Odlaganje koje korisnik traži ne može biti duže od 15 dana.

Član 5. Neraspoloživost usluge

Neraspoloživost usluge predstavlja vremenski period koji se izmjeri od trenutka kada se otvori Prijava problema (Trouble Ticket - TT), nakon što Operator dostavi obavještenje o smetnji do trenutka kada se Prijava problema zatvori, nakon što Operator prihvati da se to učini.

Neraspoloživost usluge do koje dođe usled planiranih prekida ne uključuje se pri izračunavanju neraspoloživosti usluge.

Isto tako, neraspoloživost usluge do koje dođe usled djelovanja ili propusta Operatora korisnika usluge neće stvoriti bilo kakve obaveze za Telenor.

Član 6. Nadoknada za neraspoloživost usluge

U slučaju da mesečna raspoloživost padne ispod 99%, osim u slučajevima više sile, Operatoru korisniku će biti umanjena naknada za taj mesec na sledeći način:

- 5 % mjesečne naknade za zakup linka ako je raspoloživost u rasponu 99 % - 98 %
- 10 % mjesečne naknade za zakup linka ako je raspoloživost u rasponu 98 % - 97 %
- 20 % mjesečne naknade za zakup linka ako je raspoloživost u rasponu 97 % - 96 %
- 40 % mjesečne naknade za zakup linka ako je raspoloživost u rasponu 96 % - 95 %

Ukoliko Telenor ni u naknadnom roku od 3 dana od dana pismenog upozorenja ne omogući dnevnu raspoloživost usluge na nivou od 99%, mjerenu kao dnevna raspoloživost trećeg dana od dana pismenog upozorenja, Operator korisnik usluga ima pravo da traži reviziju sklopljenog Ugovora u cjelosti i/ili u detaljima.

Član 7. Maksimalno vrijeme za otklanjanje smetnje

Maksimalno vrijeme za otklanjanje smetnje je navedeno u tabeli 5 RIP-a.

Član 8. Vrijeme za reagovanje

Vrijeme za početak reagovanje iznosi 30 minuta od trenutka kada se primi prijava smetnje od strane Korisnika usluge.

Član 9. Regulisanje smetnji

U slučaju da Operator otkrije smetnju, smetnja se najprije mora prijaviti NOC Telenor kao nadležnoj službi Telenora u skladu sa tačkom 8.2 RIP-a. NOC Telenor radi 24 časa dnevno, sedam dana u nedelji.

NOC Telenor vrši provjeru i ulaže sve objektivne i razumne napore da otkloni smetnje u što kraćem roku.

Kada se smetnja otkloni, NOC Telenori obavještava Operatora o otklanjanju smetnje.

U slučaju kada se proces rješavanje smetnje ne odvija kao što je očekivano ili nije u skladu sa ciljevima utvrđenim ugovorom, Operator ima pravo da pokrene proceduru za eskalaciju, kako bi ubrzao otklanjanje smetnji. Ovo će se vršiti preko Osoba za kontakt koje su navedene u tabeli 4 RIP-a.

Ovaj Ugovor o kvalitetu Usluge potpisan je u 4 (četiri) primjerka i svaki ovako potpisan primjerak predstavlja original, a primjerci zajedno, kao i odvojeno, predstavljaju jedan te isti dokument.

Strane izjavljuju da su lica koja potpisuju ovaj Ugovor u njihovo ime njihovi propisno ovlašćeni predstavnici.

Potpisano u Telenor d.o.o

Ime: _____

Funkcija: _____

Potpis: _____

Ime: _____

Funkcija: _____

Potpis: _____

Datum: _____

Mjesto: Podgorica

Potpisano u ime Operatora

Ime: _____

Funkcija: _____

Potpis: _____

Ime: _____

Funkcija: _____

Potpis: _____

Datum: _____

Mjesto: Podgorica

6 Cijene usluga interkonekcije

6.1 Usluga terminacije poziva

Cijena usluge terminacije poziva u Telenor mrežu nezavisna je od mjesta nastanka poziva ukoliko se radi o nacionalnim komunikacijskim mrežama i utvrđena je kao:

Usluga	Cijena
Operator plaća Telenoru za terminaciju poziva	0.0044 Eur/min

Tabela 2. Cijena terminacije u Telenor mrežu

*Cijena je izražena bez PDV-a.

6.2 Ostale interkonekzione usluge

Ostale interkonekzione usluge obuhvataju usluge uspostavljanja prenosnih kapaciteta, mjesečnog zakupa prenosnih kapaciteta.

Usluga	Jednokratna cijena (Eur)	Mjesečna cijena (Eur)
Uspostavljanje prenosnih veza radio linkom kapaciteta do 8E1	1,500.00	
Interkonekcionu kapacitet 1E1	500.00	200.00

Tabela 3. Cijene ostalih usluga

*Cijena je izražena bez PDV-a.

Usluga uspostavljanja prenosnih kapaciteta obuhvata instalaciju i prenosnih kapaciteta u tački interkonekcije Operatora putem radio linka kapaciteta do 8E1 i namijenjena je operatorima koji imaju manje zahtjeve u pogledu potrebnih kapaciteta prenosnih linkova. U slučaju potrebe za većim prenosnim kapacitetima Telenor će sa Operatorom raditi na iznalaženju rešenja koje će biti prihvatljivo za obje strane.

7 Obračun plaćanja, naplata i instrumenti osiguranja plaćanja

---

7.1 Obračun

Telenor i Operator registruju svoj odlazni i dolazni saobraćaj za svaki poziv upućen od jedne ka drugoj strani. Na osnovu CDR zapisa koji sadrže sve neophodne podatke za evidentiranje interkonekcionih poziva:

- A-broj
- B-broj,
- dolazna ruta,
- odlazna ruta,
- vrijeme i datum početka veze
- trajanje veze

Registracija količine saobraćaja počinje prvog dana svakog kalendarskog mjeseca u 00:00 sati a završava se zadnjeg dana svakog kalendarskog mjeseca u 24:00.

U slučaju gubitka dijela ili svih CDR zapisa jedne od Strana, druga Strana će dostaviti saobraćajna mjerenja za dato razdoblje. U slučaju da ni jedna od Strana nije u mogućnosti izmjeriti podatke o dolaznom i/ili odlaznom prometu primjenjivaće se metoda ekstrapolacije putem linearne regresije.

Vrijeme trajanja veze koje se obračunava za svaku ostvarenu vezu je "vrijeme razgovora" kako je definirano ITU-T Preporukom D.150.

Strane su obavezne razmjenjivati podatke o dolaznom i odlaznom saobraćaju i to: broj poziva i saobraćaj u minutima agregiranim na mjesečnom nivou. Ukupno vrijeme koje se obračunava, izračunava se sabiranjem ukupnog broja sekundi za sve ostvarene veze tokom mjernog perioda, koje se zatim dijeli sa 60 i zaokružuje na drugu decimalu.

Usaglašavanje podataka vrši se prema sljedećim principima:

- u slučaju da je podatak Operatora različit od podatka Telenora do 1%, usvaja se podatak one strane čiji je odlazni saobraćaj
- u slučaju da je podatak Operatora različit od podatka Telenora više od 2% usvaja se srednja vrijednost saobraćaja
- u slučaju da je podatak Operatora različit od podatka Telenora više od 2%, pristupa se utvrđivanju razloga nastanka greške.

Strane dostavljaju podatke putem elektronske pošte kontakt osobama definisanim u interkonekcionom ugovoru do 12:00 časova drugog radnog dana u tekućem mjesecu za prethodni mjesec. Nakon usaglašavanja podataka o ostvarenom saobraćaju, strane potpisuju i ovjeravaju tabelu sa podacima o ostvarenom saobraćaju koja predstavlja osnov za fakturisanje.

7.2 Naplata

7.2.1 Sadržaj računa za usluge međupovezivanja

Račun za usluge (dalje u tekstu: Račun) će, osim opštih uslova za ispravnost Računa radi plaćanje akontacije poreza, sadržati i sljedeće podatke:

- 1) datum računa;
- 2) poziv na broj ugovora o interkonekciji;
- 3) relevantni broj (žiro) računa;
- 4) količinu saobraćaja odnosno korištenih vodova za međupovezivanje za obračunski period;

- 5) ukupni broj ostvarenih veza unutar obračunskog perioda;
- 6) primijenjenu tarifu;
- 7) ukupan dužni iznos za ostvarene usluge.

7.2.2 Sadržaj računa za druge usluge

Račun za druge usluge se izdaje zasebno i mora sadržati sledeće podatke:

- 1) obračunski period usluge;
- 2) poziv na broj ugovora o interkonekciji;
- 3) količina;
- 4) jedinične cijene;
- 5) ukupan dužni iznos za usluge.

Zakonske zatezne kamate iskazuju se na zasebnom računu, koji mora sadržati sledeće podatke:

- 1) datum računa;
- 2) poziv na broj ugovora o interkonekciji;
- 3) broj računa;
- 4) datum izdavanja nepodmirenog računa, na osnovu kojeg se obračunavaju zatezne kamate;
- 5) nepodmireni iznos;
- 6) obračunati iznos kamate;
- 7) obračunatu stopu zatezne kamate.

Troškovi promjene usmjeravanja saobraćaja moraju biti iskazani zasebno na računu i specificirani detaljnim dokazima.

7.2.3 Izdavanje računa

Svaka strana izdaje račun saglasno podacima o ostvarenom saobraćaju i dostavlja ga drugoj strani u pisanom obliku u najkraćem mogućem roku. Podaci o saobraćaju moraju se priložiti uz izdati račun.

Račun za prethodni mesec se izdaje najkasnije do 20-og dana u tekućem mesecu za usluge obavljene u toku prethodnog kalendarskog meseca.

Svaki izdati račun biće izražen u eurima kao neto vrijednost, uvećan za porez na dodatu vrijednost (PDV).

Izdavanje računa za druge usluge, kao i izdavanje računa za ostale naknade nastaje po izvršenju, a najkasnije do 20-og dana u sljedećem mesecu za sve usluge koje su obavljene tokom prethodnog kalendarskog meseca.

7.2.4 Dospijeće računa

Izdati račun dostijeva u roku od 30 dana od dana izdavanja računa.

U slučaju neplaćanja računa u roku dostijeva iz prethodnog stavka ovoga članka, zaračunavaju se zakonske zatezne kamate.

7.2.5 Dostava računa za usluge međupovezivanja

Operator dostavlja račun na sledeću adresu:

Telenor d.o.o.
Rimski trg 4
81000 Podgorica, Crna Gora

Telenor će dostavljati račun operatoru na adresu utvrđenu u okviru ugovora o međupovezivanju.

7.3 Instrumenti osiguranja plaćanja

Telenor može od Operatora zatražiti da unaprijed dostavi neki od sljedećih instrumenata osiguranja plaćanja po izboru Telenora koji zavisi od opsega usluga:

- 1) unaprijed plaćeni iznos na Telenorov račun kod poslovne banke koji će biti preciziran Ugovorom o interkonekciji/pristupu;
- 2) bankarsku garanciju pri bankarskoj instituciji u Crnoj Gori s minimalnim rokom od 1 godine i s klauzulom "na prvi poziv" i "bez prigovora", prihvaćena od strane Telenora, koja će se obnavljati svake godine po zahtjevu Telenora a prije isteka roka na koji je izdata garancija;
- 3) bianco mjenicu, u slučaju da se radi o fizičkom licu

Troškove izdavanja instrumenta osiguranja plaćanja u potpunosti snosi operator.

Rok dospijeća plaćanja računa je 30 dana od dana slanja računa, pri čemu Telenor šalje pisanu opomenu tek po isteku roka dospijeća.

Unaprijed plaćeni iznos odnosno iznos instrumenata osiguranja plaćanja, utvrđuje se prema procijenjenom iznosu računa za pružene (planirane) usluge Telenora i Operatora u razdoblju od 6 mjeseci unaprijed. Zavisno od stvarnog saobraćaja razmijenjenog između Telenora i Operatora, navedeni iznosi mogu biti revidirani.

8 Upravljanje, rad i održavanje usluge

8.1 Uslovi pristupa sistemima operativne podrške, informacionim sistemima i bazama podataka operatora za međupovezivanje

Telenor će odrediti koordinatora za pitanja vezana za ostvarivanje međupovezivanja, o čemu će obavijestiti Operatora u okviru obavještenja o prijemu zahtjeva za pregovore o međupovezivanju. Operator će odrediti koordinatora za pitanja vezana za ostvarivanje međupovezivanja u okviru svojega zahtjeva za pregovore.

Strane mogu promijeniti koordinate u svako doba, dostavljanjem pisanog obavještenja drugoj strani, na adresu navedenu u poglavlju 1.4 ove Referentne interkonekcione ponude.

Svaka Strana će putem koordinatora dostaviti drugoj strani pisanim putem sve promjene i/ili obavještenja bitne za ostvarivanje usluga, najkasnije u roku od 15 radnih dana prije implementacije navedenih promjena.

Glavni kontakt za pitanja međupovezivanja i opšta pitanja vezana uz ugovor	Đorđe Bušković Referent za međunarodno poslovanje Direkcija za korporativne poslove Tel: +382 69 010 389 Email: wholesale@telenor.me
Razmjena obračuna saobraćaja	Nada Vujisić Viši Specijalista za održavanje sistema Billing i IT Operacije Tel: +382 69 010 609 Email: nada.vujisic@telenor.me
Finansijska pitanja	Snežana Marović Viši računovodstveni analitičar Direkcija finansijskih poslova Tel: +382 69 010 015 Email: snezana.marovic@telenor.me
Pravna pitanja vezana uz ugovor	Želimir Kapor Pravnik Direkcija korporativnih poslova Tel: +382 69 010 622 Email: zelimir.kapor@telenor.me
Centar za prijavu kvarova i smetnji	Telenor NOC Tel: +382 69 010 130; Tel: +382 20 401 210 Fax: +382 20 235 026 Email: nmc@telenor.me
Testovi kompatibilnosti	Dragana Vujošević Inženjer u sektoru centralne mreže Tehnička direkcija Tel: +382 20 401 216 Fax: +382 20 235 026 Email: dragana.vujosevic@telenor.me
Mreža i prenosni sistemi	Ivana Vukmirović Inženjer u sektoru za planiranje Tehnička direkcija

	Tel: +382 20 401 239 Fax: +382 20 235 026 Email: ivana.vukmirovic@telenor.me
Razmjena obavještenja o numeraciji i implementacija	Svetlana Muhadinović Inženjer u sektoru centralne mreže Tehnička direkcija Tel: +382 20 401 281 Fax: +382 20 235 026 Email: svetlana.muhammadinovic@telenor.me

Tabela 4. Koordinatori

8.2 Procedura u slučaju tehničkih grešaka

8.2.1 Prijava smetnji

Operator je obavezan prijaviti smetnje, nedostatke, kvarove ili štete od 0 do 24 sata bez odlaganja dojavnom mjestu za smetnje Telenora i staviti Telenoru na raspolaganje informacije koje su bitne za uklanjanje kvarova/smetnji.

Smetnje se mogu prijaviti 24 sata dnevno na:

Prijavno mjesto: NOC
Adresa: Podgorica, Rimski trg 4
Telefon: +382 69 010 130; +382 20 690 977
Telefaks: +382 20 235 026
email: noc@telenor.me

Dojavno mjesto za smetnje Operatora utvrdiće se ugovorom o međupovezivanju.

Operator se obavezuje izvršiti prijavu kvarova/smetnji telefonskim putem i putem e-maila.

Kvar/smetnja je svaki pojedinačni kvar/smetnja koji traje neprekidno više od 15 minuta.

Prijava kvara/smetnje putem emaila mora sadržavati sledeće podatke:

- 1) Dan kvara/smetnje;
- 2) Vrijeme početka kvara/smetnje (sat i minut);
- 3) Opis kvara/smetnje (djelimičan/potpun ispad, ispad SS7 signalizacije, nedostupnost usluge);
- 4) Smjer/lokacija/relacija;
- 5) Prijavitelj kvara/smetnje (ime i prezime, broj telefona);
- 6) Kontakt osoba za otklanjanje kvara/smetnje (ime i prezime, broj telefona).

Po svakoj prijavi kvara/smetnje, svaka strana se obavezuje dostaviti drugoj strani koja je pretrpjela smetnju/kvar potvrdu primanja prijave o kvaru/smetnji, koja sadrži najmanje sledeće podatke:

- 1) Dan prijave kvara/smetnje;
- 2) Vrijeme prijave kvara/smetnje;
- 3) Mjesto/relacija kvara/smetnje;
- 4) Prijavitelj kvara/smetnje;
- 5) Primateelj prijave kvara/smetnje;
- 6) Predviđeno vrijeme otklanjanja kvara/smetnje (ako je moguće predvidjeti).

Po svakoj prijavi kvara/smetnje, svaka strana se obavezuje dostaviti drugoj strani koja je pretrpjela smetnju/kvar Izveštaj o otklonjenom kvaru/smetnji, koje sadrži najmanje sledeće podatke:

- 1) Dan izveštaja o otklonjenom kvaru/smetnji;
- 2) Vrijeme izveštaja o otklonjenom kvaru/smetnji;
- 3) Mjesto/relacija kvara/smetnje;

- 4) Prijavitelj kvara/smetnje;
- 5) Primatelj prijave kvara/smetnje;
- 6) Trajanje kvara/smetnje (u minutima);
- 7) Stvarni uzrok kvara/smetnje.

Tokom otklanjanja kvara/smetnje, svaka strana će po potrebi usmeno obavještavati drugu stranu, u zavisnosti o vrsti kvara/smetnje, o aktivnostima na identifikaciji i otklanjanju kvara/smetnje.

Period za otklanjanje kvara/smetnje počinje u minutu kada ovlaštena osoba strane dobije prijavu kvara/smetnje od druge strane.

U slučaju ozbiljnog ispada u bilo kojoj mreži koje će direktno uticati na pružanje usluga, strana će bez odlaganja obavijestiti drugu stranu putem kontakta utvrđenog u tabeli 4.

8.2.2 Načela eskalacije

Kada se pojavi kvar/smetnja, osoblje Operatora:

- 1) sprovodi mjere rješavanja kvara/smetnje (bezuspješno);
- 2) otklanja kvar/smetnju (bezuspješno);
- 3) traži podršku osoblja NOC Telenora.

Osoblje NOC Telenora će:

- 1) provjeriti prijavu kvara/smetnje;
- 2) provjeriti uzroke kvara/smetnje;
- 3) usaglasiti trenutne mjere s osobljem Operatora;
- 4) definisati postupak rješavanja kvara/smetnje;
- 5) zatražiti podršku predmetnog sektora Telenora.

U slučaju kritične situacije (PRIO1), NOC Telenora eskaliraće problem na predmetne sektore Telenora i obavijestiti članove grupa za eskalaciju.

Osoblje predmetnog sektora Telenora radiće na prijavi kvara/smetnje prema prioritetu i složenosti.

8.2.3 Utvrđivanje prioriteta i složenosti tehničkih upita

Svaki tehnički upit ima određeni prioritet i složenost. Prioritet znači "značaj" tehničkih upita i određuje "vrijeme informisanja", a njegova složenost zavisi od "napora koji zahtijeva odgovor".

"Vrijeme informisanja" je vrijeme u kojem će se stručno osoblje strane povratno javiti drugoj strani (telefonom, faksom ili emailom).

Stručno osoblje svake strane dodjeljuje prioritet i određuje složenost tehničkog upita. Stručno osoblje svake strane može promijeniti prioritet u dogovoru s drugom stranom.

Vrijeme korišteno za rješavanje tehničkog upita zavisi od prioriteta i složenosti. "Vrijeme rješavanja" je vrijeme između vremena informisanja i vremena kada je tehnički upit strane riješen.

Primjer prioriteta PRIO 1:

- 1) vrlo ozbiljan tehnički problem, na primjer gubitak 50% ili više E1 ili SS7 vodova. Strane će koristiti prioritet PRIO 1 jedino za vrlo hitne upite.

Primjer prioriteta PRIO 2:

- 1) tehnički problem prouzrokuje ograničenja Usluga;
- 2) hardverski problem zahtijeva tehničku pomoć stručnog osoblja strane za sprovođenje posebne mjere rješavanja kvara/smetnje;
- 3) gubitak od 30 do 50% E1 ili SS7 vodova.

Primjer prioriteta PRIO 3:

- 1) manje važan tehnički upit, na primjer gubitak manje od 30% E1 ili SS7 vodova.

Primjer složenosti KOM 1: stručno osoblje strana može odmah odgovoriti na tehnički upit druge strane;

- 1) stručno osoblje strana može odgovoriti na upit druge strane bez odlaganja, putem telefona ili kratkom pisanom bilješkom.

Primjeri složenosti KOM 2: stručno osoblje strana daje odgovor ili rješenje na tehnički upit druge strane, na primjer:

- 1) ocjenjuje informacije i uzroke koje je strana prijavila;
- 2) sprovodi kratke testove i razmjenjuje rezultate;
- 3) savjetuje se s drugim mjerodavnim službama;
- 4) razrađuje svoj odgovor na osnovu dokumentacije;
- 5) potreban je podroban odgovor putem telefona ili u pisanom obliku.

Primjer složenosti KOM 3: stručno osoblje strana daje sveobuhvatan odgovor ili rješenje na tehnički upit druge strane, na primjer:

- 1) sprovodi opširne analize;
- 2) koordinira analizu problema s drugim mjerodavnim službama;
- 3) rješava konceptijske probleme;
- 4) potrebno je više puta razmjenjivati rezultate testiranja;
- 5) sveobuhvatno izvještavanje je potrebno kako bi se u potpunosti odgovorilo na upit druge strane.

8.2.4 Grupa za eskalaciju

Strane će imenovati sljedeće članove i funkcije u sastav grupe za eskalaciju, u skladu sa utvrđenom matricom eskaliranja:

- 1) NOC i vođa smjenskog tima
- 2) Menadžer sektora centralne mreže
- 3) Direktor održavanja i upravljanja mrežom
- 4) CTO – Tehnički direktor

8.2.5 Stepen ozbiljnosti i matrica eskaliranja

Strane će obavijestiti i uložiti sve razumne napore kako bi razriješile kvarove u skladu sa vremenskim okvirima koji su utvrđeni u tabeli 5.

Zbog velike raznovrsnosti tehničkih upita, vremena navedena u tabeli 5 vrijede za 90% od ukupnog broja svih primljenih tehničkih upita.

Pod "Danom" se smatra radni dan stručnog osoblja na lokaciji strane.

Pod "Sedmicom" se smatra kalendarska sedmica.

Stepen prioriteta	Vrijeme informisanja	Vrijeme rješavanja za složenost		
		KOM1	KOM2	KOM3
PRI01	Odmah ili najkasnije za 2 sata	5 sati	2 dana (2)	4 dana (2)
PRI02	Najkasnije idućeg radnog dana	2 dana (2)	4 dana (2)	3 sedmice (3)
PRI03	Najkasnije idućeg radnog dana	4 dana (2)	3 sedmice (3)	4 sedmice (3)

Tabela 5. Vremenski okviri za rješavanje kvarova

9 Odgovornost i naknada štete

9.1 Opšti dio

Odgovornost ugovornih strana zasniva se na odredbama Zakona o obligacionim odnosima kojima je definisana ugovorna odgovornost.

Kvalitet usluge mora da zadovolji tehničke uslove koji su predviđeni Zakonom o elektronskim komunikacijama i drugim važećim propisima iz oblasti elektronskih komunikacija, kao i parametre definisane ovim RIP-om.

Svaka ugovorna strana odgovara za ispravan rad svoje telekomunikacione opreme. Operator je obavezan da održava u ispravnom stanju svoju opremu do tačke pristupa koja predstavlja granicu razgraničenja odgovornosti. Interkonekcionni link predstavlja zajedničku odgovornost ugovornih strana osim ukoliko se radi o iznajmljenim linijama u kom slučaju odgovara zakupodavac interkonekcionog linka

9.2 Odgovornost

Svaka Ugovorna strana odgovorna je za materijalnu štetu pričinjenu drugoj Ugovornoj strani koja nastane zbog neispunjenja ili kašnjenja u ispunjenju ugovornih obaveza.

Strana neće biti odgovorna za neispunjenje odnosno kašnjenje u ispunjenju ugovornih obaveza kao ni zbog šteta koje su zbog toga nastale ako je do neispunjenja odnosno kašnjenja došlo usled djelovanja više sile (11.4).

Ugovorne strane dobrovoljno i uzajamno ograničavaju međusobnu odgovornost na maksimalan iznos od pedeset hiljada eura (50.000,00 €) po događaju. Ograničenje odgovornosti u smislu ovog stava se ne odnosi na plaćanje dospelje, a ne izmirene kamate, uzrokovane zakasnjelim plaćanjem bilo koje ugovorne strane, bez obzira na ukupan iznos obračunate kamate.

Obaveza naknade štete smatra se dospeljom od trenutka nastanka štete, a visina naknade određuje se prema cijenama važećim u vrijeme donošenja odluke o šteti.

Ugovorne strane ne odgovaraju za indirektnu i nematerijalnu štetu kao i gubitak koji je nastao kao rezultat prekida ili modifikacije u mreži Ugovornih strana.

Ograničenje odgovornosti za štetu koje je opisano u prethodnom stavu ne primjenjuje se u slučaju šteta ili gubitaka koji su izazvani namjernim ponašanjem (uključujući prevaru) ili grubom nepažnjom Ugovorne strane koja je u prekršaju.

9.3 Odgovornost prema trećim licima

Operatori se obavezuju da se u svom radu pridržava svih važećih propisa, a naročito odredbi Zakona o elektronskim komunikacijama, Zakona o zaštiti potrošača i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

Svaka strana ima pravo regresa (potraživanja) od druge strane ukupnog iznosa koji je na ime naknade štete nadoknadila krajnjim korisnicima a za koju je utvrđena odgovornost druge strane

9.4 Viša sila

Telenor i Operator mogu biti oslobođene od odgovornosti u određenim slučajevima koji su nastupili nezavisno od volje ugovarača (viša sila).

Pod pojmom više sile smatraju se spoljni i vanredni događaji koji nijesu postojali u vrijeme zaključenja ugovora, koji su nastali mimo volje i moći ugovornih strana, čije

nastupanje ugovarači nijesu mogli spriječiti mjerama i sredstvima koja se mogu u konkretnoj situaciji opravdano tražiti od strane koja je pogođena višom silom.

Kao slučajevi više sile smatraju se ali ne ograničavaju sledeći događaji: rat i ratna dejstva, mobilizacija, štrajk u preduzećima ugovarača, epidemije, požar, eksplozije, saobraćajne i prirodne katastrofe, akt organa vlasti od uticaja na izvršenje obaveza, kao i svi drugi događaji i okolnosti koje ugovarači priznaju i proglašavaju kao slučajeve više sile.

Strana koja je pogođena višom silom dužna je da dokaže postojanje više sile vjerodostojnim dokumentima (nadležnih državnih organa odnosno udruženja).

Strana pogođena višom silom treba odmah telegramom i faksom da obavijesti druge ugovarače o nastanku, vrsti i eventualnom trajanju više sile, odnosno drugih okolnosti koje sprečavaju izvršenje ugovorne obaveze.

Za vrijeme trajanja više sile i drugih okolnosti koje oslobađaju od odgovornosti, obaveze ugovornih strana miruju i ne primjenjuju se sankcije zbog neizvršenja ugovornih obaveza u roku.

Ukoliko je jedna Ugovorna strana, iz razloga više sile, samo djelimično spriječena da ispunjava svoje obaveze (osim obaveza plaćanja), ta strana koristi svoje najbolje raspoložive napore da raspodijeli usluge koje nijesu pogođene dešavanjem više sile podjednako na sve svoje klijente kojih se tiču interkonekcionih ugovora.

Nastupanje okolnosti iz ovog člana, pod uslovom da je postupljeno na gore opisan način, produžava rok za ispunjenje ugovorenih obaveza i to za period koji po svom trajanju u cjelini odgovara trajanju okolnosti i razumnog roka za otklanjanje posledica tih okolnosti.

Ukoliko Ugovorna strana koja je pogođena dešavanjem više sile propusti da obavijesti drugu Ugovornu stranu o dešavanju više sile čak i kako je navedeno u prethodnim stavovima ovog člana, onda takva Ugovorna strana nakon toga nema pravo da razloge za neizvršenje obaveza pripíše dešavanjima više sile. Ova obaveza se ne primjenjuje ukoliko je dešavanje više sile poznato objema Ugovornim stranama ili ako je Ugovorna strana koja je pogođena istom u nemogućnosti da obavijesti drugu stranu upravo zbog dešavanja više sile.

10 Povjerljivost informacija i poslovna tajna

10.1 Povjerljive informacije i poslovna tajna

Telenor i Operator su saglasni da sve međusobno razmijenjene informacije i poslovne tajne (u daljem tekstu: povjerljive Informacije) tretiraju kao povjerljive i saglasne su da ne otkriju takve Informacije ni na koji način, u cjelini ili djelimično. Druga strana neće koristiti nijednu informaciju osim u vezi sa međusobnim diskusijama i svim transakcijama koje iz tih diskusija proisteknu.

Povjerljive informacije uključuju ali se ne ograničava samo na: kompletno znanje i vještine, ideje, koncepte, tehnologije, proizvodne procese, povjerljive informacije o poslovanju, tržištu i trgovini (bilo da su materijalne ili nematerijalne) koje se odnose na ili su izrađene u vezi sa ili za korišćenje u bilo kojoj aktivnosti obje Ugovorne strane u vezi sa Ugovorom koji se zaključi na osnovu ove RIP-e. Takođe će se smatrati kao povjerljive i sve druge informacije koje su navedene ili označene kao povjerljive u vrijeme njihovog otkrivanja.

Svaka strana će biti odgovorna drugoj strani u pogledu svakog neovlašćenog otkrivanja Informacija.

Bez obzira na ove odredbe, Ugovorne strane nemaju nikakvu obavezu čuvanja povjerljivih informacija jedna prema drugoj u vezi sa podacima koji su nabrojani u tekstu koji slijedi:

1. svaka Informacija koja je već u domenu javnosti ili je objelodanjena na način koji ne krši odredbe ovoga člana RIP-a.
2. svaka Informacija koju je neka treća ovlašćena strana obezbijedila stranama,
3. ukoliko je strana koja je u posjedu takvih informacija u stanju da dokaže, na način koji je prihvatljiv za sve strane, da joj je ta Informacija već bila poznata od ranije.
4. svaka Informacija za koju je lice u čijem je posjedu, istu obezbijedilo nezavisno od druge strane.
5. Informacije se mogu prenijeti državnim, pravosudnim ili regulatornim organima, ukoliko ih isti zatraže na način i pod uslovima propisanim Zakonom.

Sve navedeno pod uslovom da se prethodno obavijesti druga ugovorna strana o vrsti informacije i razlozima otkrivanja.

Ugovorna strana može otkriti povjerljive informacije trećoj strani samo ukoliko prethodno dobije pismenu saglasnost druge strane, pri čemu se treća strana, izuzev slučaja navedenog pod v, mora pismeno obavezati da će čuvati povjerljive informacije.

Obaveza povjerljivosti koja je predviđena ovim Ugovorom traje 3 (tri) godine nakon raskida Ugovora o interkonekciji.

Prava Intelektualne svojine su: pronalasci, patenti, žigovi, geografske oznake porijekla, topografska integrisana kola, projekti, autorska i srodna prava, zaštitni znakovi, dizajni, zaštićeno ime, logotip i tehnička oprema, tehnološko znanje i iskustvo, kao i druga prava i interesi koji su zaštićeni zakonom, bez obzira da li treba da se registruju ili ne.

10.2 Intelektualno vlasništvo

Sklapanje Ugovora o interkonekciji ni u kom slučaju ne znači prenos prava intelektualne svojine između ugovornih strana, niti se smatra da jedne ugovorne strane ima pravo da koristi bilo koje od intelektualnih prava bez prethodne saglasnosti Telenora koja mora biti u pismenom obliku.

Telenor i Operator će u skladu sa važećim zakonskim propisima neograničeno koristiti tehnička unapređenja i izume nastale zajedničkim radom njihovih radnika.

Ukoliko je tehničko unapređenje i/ili izum rezultat rada radnika samo jedne ugovorne strane taj ugovarač će u skladu sa propisima isti prijaviti nadležnom organu, radi sticanja i zaštite prava intelektualne svojine.

Ukoliko je tehničko unapređenje i/ili izum rezultat rada radnika obje strane, imaju zajedničko pravo na sticanje, korišćenje i zaštitu intelektualne svojine.

11 Rješavanje sporova

11.1 Opšti dio

Svi sporovi koji nastanu u sprovođenju RIP-a i ugovora zaključenih na osnovu ponude rješavaće se u skladu sa važećim propisima Crne Gore.

Sve sporove koji nastanu na osnovu RIP-a operatori će nastojati da riješe sporazumno.

U slučaju da se iscrpe sve mogućnosti da se nastali sporovi riješe sporazumom, a u nadležnosti su regulatornog tjela, biće riješeni pred Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama i Pravilnika o operatorskom pristupu i interkonekciji.

Svi sporovi koji su u vezi ili proizlaze iz ove RIP-e i/ili ugovora o interkonekciji uključujući bilo koja pitanja u vezi njihovog postojanja, važenja ili prekida važenja, koji nisu u nadležnosti regulatornog tijela, biće konačno riješeni od strane nadležnog suda.

11.2 Sporazumno rješavanje sporova

Telenor i Operator nakon potpisivanja Ugovora o interkonekciji, formiraju zajedničku komisiju koja će se baviti svim pitanjima vezanim za interkonekciju uspostavljenu na osnovu ovog RIP-a.

Komisiju će činiti tri predstavnika svake ugovorne strane, što će biti precizirano samim ugovorom.

Komisija će sve odluke donositi sporazumno o predmetnoj stvari i sve odluke donesene na ovaj način biće obavezujuće za ugovorne strane.

Komisija će se sastajati po zahtjevu zainteresovane strane, najkasnije u roku od petnaest dana od dana prijema zahtjeva, kako bi se raspravljalo o relevantnim pitanjima koja su od značaja za primjenu Ugovora o interkonekciji/pristupu u praksi.

11.3 Rješavanje sporova nakon neuspjelog pokušaja sporazuma

Ako Ugovorne strane ne riješe spor na način naveden u 11.2 u roku od 30 (trideset) dana od dana kada je jedna strana dostavila zahtjev za rešavanje spora Komisiji za pitanja interkonekcije, zainteresovana strana obavijestice Agenciju za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost Crne Gore o problemu i sporu koji je nastao.

Ako Agencija ne donese odluku u roku od 30 (trideset) dana nakon što je obaviještena o sporu (ćutanje administracije) odnosno ukoliko neka od ugovornih strana ne bude zadovoljna odlukom Agencije, svaka od strana može podnijeti žalbu nadležnom drugostepenom organu. U svakom slučaju nezadovoljna strana može pokreniti postupak pred nadležnim sudom.